

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

3. De Libelli Oblatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

bus cognoscendis plus oneris, quam com-
modi percipitur. Si verò agatur de alio
pecuniario interesse Judicis, vel de *totali*
fundamento Jurisdictionis, ut si qua-
ratur, an certum territorium, vel diltri-
ctus ad Jurisdictionem Judicis pertineat?
(Quid sit de controversia *Exemptionis*,
vid. Pan. d. n. 10. & in c. *venerabili*. 24.
n. 3. & 4. de *cons.* Chokier. de *Jurisdic.*
Ord. in *Exempt.* p. 2. q. 12. text. & DD.
in c. *cum persona*. 7. de *Privil.* in 6.) præ-
sertim si inter duos Judices litigium sit, &
ita uterq; non tam *Judicis* quam *partis* vi-
ces obeat: item si de magno honore Judi-
cis agatur, ut quia dicitur excommunica-
tus, infami, vel aliàs suspectus &c. nec in-
juria *notoria* sit; his & similibus casibus,
in quibus magna affectio Judicis est erga
causam, procedet posterior *regula*: *ne-*
minem esse Judicem in causa propria.
Vid. Pan. d. l. *Martha* p. 2. c. 4.

98 Sed quid remediij, si Judex vel contra Jus
commune, vel Privilegium partis Jurisdi-
ctionem exerceat? R. Si exercitium Juris-
dictionis vel citatio facta si contra jus com-
mune *notorium* & *regularare*, vel contra
Privilegium *clausum in Jure* (quale est
Clericorum c. *si diligenti*. 12. h. t. & Stu-
diosorum, *auth. habit. C. Ne filius pro*
patre.) non teneri citatum obtemperare
vel comparere. l. *fin. ff. de jurisd.* Si verò
citatio facta sit adversus Privilegium spe-
cialiter impetratum, vel exceptionem par-
tis, quæ in *jure dubio*, vel *in facto* confi-
stat (ut si negetur *contractus* in loco actio-
nis instituta mitus esse, &c. e contra autem
Jurisdictio Judicis erga citatum in Jure
communi fundetur, tenebitur citatus ea-
tenus comparere, ut privilegium suum ex-
hibeat, & exceptionem *declinatoriam* fori
proponat. d. c. *cum persona*. de *Priv.* in 6.
l. *si quis ex aliena*. s. ff. de *Judic.* Quod

si Judex nolit acquiescere (ut quia cita-
tionem reputat in sufficientem, vel inple-
ta possessione Jurisdictionis est) pars autem
æstimet se gravatam, dabitur recursus ad
proprium Judicem, ut suam Jurisdictionem
adversus alterum incompetentem debe-
dat, vel *dabitur provocatio* ad Superi-
orem, & nonnunquam etiam (maxime in
priori casu) actio *injuriarum* contra in-
competentem alienam Jurisdictionem, vel ali-
quandò incarcerantem. l. *nec Magistratus*
32. ff. de *Injuriis*. cit. Bocer. de *Jurisd.*
10. n. 5. Mynf. *Cent.* 5. O. 69. in *fin.*

TITULUS III. De Libelli oblatione.

SUMMARIUM.

1. Libellus quid sit, & quibus partibus constet.
2. Medium petendi duplex, scilicet *causa* & *remota*.
3. In actione personali non sufficit exprimeri *causam* proximam: bene tamen *remotam*; nisi satis est exprimeri *proximam*.
4. Nomen actionis non est necessarium exprimeri.
5. Differentia ratione conclusionis inter *actionem* civilem & *criminalem*.
6. Clausula conclusioni libelli civilis adhibenda per his omnibus peto. &c. *et quæ* &c.
7. Quid oportet clausula: Salvo Jure addenda.
8. Post litem contestatam libellus mutari non potest.
9. Citatio quid sit: Dividitur in *verbolem* & *in* *re*.
10. An cum citatione libellus actoris reus sit mittendus?
11. Quid si citatus domi non sit.
12. De citatione facta nuncio afferenti creditur: nisi citatus sit persona, valde fide digna, & juramento neget.
13. Reale citatio regulariter in *criminalibus* adhibenda etiam in *civilibus* locum habet.
14. In *criminalibus* quoque captivam debet proponi causam quædam cognitio.
15. Edictalis citatio quid sit, & quando fieri possit.

Postquam actor satis perspectum habet, coram quo iudice cum adversario suo litigandum sit, cogitare debet, quæ ratione actionem suam inchoare & proponere velit. Necessè proinde est, ut libellum seu scripturam conficiat, cui petitionem suam inferat, ut Iudex & Reus de qualitate causæ informentur. Quia autem post libelli oblationem statim sequitur citatio Reus, solet etiam hoc Tit. de citatione tractari. Quare & nos eandem materiam duobus §. explicabimus.

§. I.

De Libello ejusque requisitis.

1 Libellus, ut jam insinuavi, nihil est aliud, quam scriptura actoris petitionem ejusque causam continens. Constituitur ex tribus partibus, videlicet *narratione facti, medio concludendi, & ipsa conclusione.* In primis igitur ponatur in præfatione nomen iudicis, & ejus titulus competens, postea narretur factum cum circumstantiis necessariis, ut tam res petita, quam causa petendi seu medium concludendi clarè & sufficienter colligi possint, & tandem sequatur conclusio, per quam rogetur iudex, ut reum in id, quod petitur, condemnet.

2 Porro *medium concludendi*, seu *causa petendi* in omni actione est duplex, *proxima & remota.* In actione personali *proxima* est obligatio, *remota* contractus, ex quo illa obligatio nata est: in actione autem reali *causa petendi proxima* est dominium, *remota* ille titulus vel motus, per quem dominium translatum est.

3 In actione personali sufficit exprimere causam remotam, nimirum contractum, & hoc ipso satis exprimitur de obligatione, E. g. decendo: *peto à Titio centum, quos tibi debet ex contractu mutui &c.* non

tamen sufficeret exprimere solum causam proximam, E. g. *peto à Titio centum, ad quos tibi obligatus est*, nam hoc modo libellus esset nimis generalis & incertus, nec reus deliberare posset, an cedere vel contendere vellet. In actione autem reali secundum communem opinionem sufficit allegare causam proximam, videlicet dominium, E. g. *peto domum tibi restitui, que mea est jure domini.* Gloss. in c. 2. 4. b. 1. & in l. 1. in verbo, *ut protinde. ff. de Edendo.* Nomen verò *actionis* in specie, quam actor instituit, exprimendum non est, præsertim de Jure Canonico, magis receptum est, dummodo alias satis appareat, quidnam petatur. Textus & Pan. in c. dilecti. 6. de Judiciis. And. Gail. lib. 1. observ. 61.

Circa *conclusionem* distinguendum inter libellum civilem & criminalem; etenim si instituat *actio civilis*, omnino in conclusione designari debet, quid & quantum actor petat, si autem instituat *actio vel accusatio criminalis* ad vindictam publicam, nulla sit in libello conclusio, sed sola tantum facti species narratur, eò quòd in criminalibus lex ipsa concludat, quæ certam delictis penam determinavit, nec sit in potestate accusatoris aliquid de illa penam remittere.

Conclusioni libelli civilis plerumque clausula salutaris (ut vocant) solet adijci sub hac vel simili forma: *Super his omnibus peto tibi jus & justitiam administrari omni meliori modo & forma, quæ de jure statuto, vel consuetudine fieri potest.* Hujus clausulæ cum esse effectum communiter sentiunt, quòd per illam actor censeatur omne suum jus in iudicium deduxisse; et si de omnibus & singulis non fecerit expressam mentionem. Quare si actor rem simpliciter sibi peti-

erit

erit restitui, nihil dicendo de fructibus & expensis, Judex secundum multorum sententiam non tenetur reum in restitutionem fructuum & expensarum condemnare; tenebitur tamen, si per aliquam clausulam facultarem super omnibus alijs ipsius officium sit imploratum. *Gall. dict. loco. num. 12.* Item solet à nonnullis etiam hæc clausula opponi; *salvo jure addendi, minuendi, corrigendi &c.* Verùm ea ultra jus commune nihil videtur operari; nam illa, quæ in libello proposita sunt, etiam sine hac clausula vel penitus tolli vel mutari possunt ante litem contestationem, refusus tamen expensis, si quas intuitu hujus mutationis reus fecisse comprobetur. *l. 3. C. de Edendo. §. fin. minus. 34. Instit. de Actionibus.* Sed post litem contestatam etiam consentiente reo nihil amplius mutari potest, ut si actor vellet genus actionis mutare, qui v. g. prius egit quanti minoris, jam vellet agere rehibitoria, ne alias solemnitas judiciorum potius arbitrio partium, quam publicâ autoritate constare dici debeat. *l. non potest. 23. ff. de Judiciis.* Gloss. in c. de causis. 4. verbo. in consensu. de Officio delegati. Vid. text. & DD. in l. edita. 3. C. de Edendo.

§. II.

De Citatione,

Citationem juxta dictam informationem compositus ab actore vel ejus Advocato aut ejus Procuratore Judicio offerendus est, qui cum viderit esse aptum, & continere justam petitionis causam, statim citationem rei conventi decernit. *Citatio* autem est actus legitimus, quo quis mandato judicis juris experiendi causâ judicium vocatur.

10 Dividitur in *verbalem, realem & edi-*

Etalem. Verbalis citatio dicitur, quando judex apparitorem, nuntium vel postulatorem ad reum mittit, eique ore tenus in scriptis significari facit, ut ad certum diem in judicio compareat.

Disputant quidem DD. an una citatione debeat judex libellum actoris transmittere, vel an sufficiat, tantummodo causam litem in genere citationi inferre, & sique solius causæ expressionem hujus censent cum Panorm. *inc. præterea. 2. Dilas. & Bartol. in aurb. offeratur. 1. Litis contestatione n. 3.* Sed rectius juscuque curiæ stylus attendendus, immo providè & circumspèctè facturam dicem opinor, qui una cum citatione libellum transmiserit; nam hæc erit accepta litem, cum tali casu induciæ delibatur non sicut reo ulterius concedenda, sed reus parens statim respondere debeat, per *in d. c. præterea.* & deinde induciæ dependentia, quæ operabitur effectum, in pendente nihil innovandum sit, de quo effectum infra *speciali tit.* plura dicentur. Gloss. in *Clement. 2. in Verbo. plene. 14. lite pendente &c.*

Cæterum hæc citatio fieri solet ad domum solita habitationis ipsius Rei, & si tatus se occultet, vel certè ipse, aut eius familia citationem recipere nolit, poterit citatio citationem vel portæ domus affigere, vel in ipsa domo quoquo modo deponere, & talis citatio arctabit perinde citationem proprijs manibus acceptasset, quia affectus ignorantia habetur pro scientia, *Clem. de Judiciis. l. 4. §. totius. 6. ff. de Dono infecto.* Nuntio autem vel viatori dicitur se citationem fecisse, creditur propter ramentum, quo circa fidelem executorem sui officij judicio adstringitur, Notat *Abbas in c. cum parati. 19. de Appellat.* quod si citatus etiam persona spectat

lis & fide digna esset, juramentoque asseruit, nunquam sibi citationem factam esse illi magis, quam nuntio credendum fore.

Realis citatio est, qua persona propter delictum, res alienam, aut aliam iustam causam apprehenduntur & arrestantur. Hæc citatio quamvis regulariter in criminalibus procedat, tamen quandoque in civilibus etiam locum habet, si vel reus in comparando nimis contumax, vel de fuga suspectus sit, nam debitorem de fuga suspectum posse etiam per ipsum creditorem apprehendi & Judici tradi, textus est in l. *aut per eor. io. §. si debitorem. 16. ff. Que in fraudem creditorum.* Dummodò creditum liquidum & contractum eo tempore, quo debitor adhuc sit solutus & integra fidei, ne aliquid possit imputari, quod cum minus idoneo contraxit. Videatur *Ca. lib. 2. observ. 44.*

Huc pertinet utriusque questio, utrum iudex in causis criminalibus indistincte possit reum citare realiter, & ita incipere a captura? *Ex Mynsing. Cent. 5. observ. 6.* magis esse receptam sententiam capturam seu incarcerationem non nisi præmissa causæ cognitione faciendam esse, in qua iudex considerare debet, an crimen tam atrox sit, ut probabiliter dubitetur, ne reus metu poenæ aufugiat; item an personæ dignitas non obstat reali citationi, an poena tantum pecuniaria sit, ad quam solvendam reus sufficientes habeat facultates, per text. not. in l. 1. ff. *de Custodia & exhibitione reorum.*

Edictalis citatio dicitur, quæ fit per publicum edictum in aliquo loco publico affixum, quæ tamen non indistincte pro libitu iudicis, sed certis tantum casibus fieri permittitur, qui sub hac generali regula comprehenduntur; quando reus aliter citari

non potest. Unde si reus latitet, si vagabundus, si contradictores sint incerti, ut in subhastatione vel inventione bonorum defuncti, ad hunc citandi modum deveniendum erit.

Sed quanto tempore tale edictum affixum esse debeat? *iv.* Hoc pendere ex arbitrio iudicis, qui aestimabit, utrum hæc publica citatio verisimiliter in citati notitiam pervenerit, quare ut facilius divulgetur, & in notitiam veniat, non in uno loco tantum, sed ad minus duobus vel tribus locis edictum affigendum erit.

TITULUS IV.

De Mutuis petitionibus.

SUMMARIUM.

1. Reconventio coram eodem iudice quare introducta & eius effectus.
2. In causis criminalibus & executivis non datur reconventio.
3. Nec in causa appellationis, vel spoli.
4. Excommunicatus reconvenire non potest.
5. Reconventio non datur, si causa sit realis, in qua iudex non potest cognoscere.
6. An clericus agens contra Laicum in foro seculari possit reconveniri?
7. Reconventio durante eadem lite semper proponi potest.
8. Causa conventionis & reconventionis simul tractandæ & terminandæ sunt, nisi de una prius liquet, quam de altera.

Contingit aliquando, quòd reus citatus in iudicio compareat, & ipse quoque actionem aliquam vicissim contra actorem & libellum proponat, eundemque super alia causa conveniat, idèd post superiorem titulum de *Libelli oblatione* sequitur iste de *Mutuis petitionibus*, sive quòd idem est, de mutuis Reconventionibus. Reconventio tam coram Ordinario, quam Delegato iudice proponi debet, & quidem

lite